

HUSLAB	PALVELUTUOTANTO, TYÖOHJE Sivu 1(2) Versio: 9.10.2011
PREANALYTIKKA Bakteriologiset näytteet Mykobakteerinäytteet	Laatija: Jussi Eskola 9.10.2011 Tarkastaja: Pentti Kuusela 26.10.2011 Hyväksyjä: Päivi Tissari 26.10.2011

Mykobakteerinäytteet

Tutkimuspyyntö

KL nro / tutk.nro	Lyhenne	Tutkimus
8569*	-TbVrVi	Tuberkuloosibakteeri, värjäys ja viljely
8578*	Ex-TbVrVi	Ex-Tuberkuloosibakteeri, värjäys ja viljely (ysköksestä)
17948*	F -TbVi	F -Tuberkuloosibakteeri, viljely (ulosteesta)
184*	U -TbVi	U -Tuberkuloosibakteeri, viljely (virtsaasta)
4438	B -TbEVi	B -Mykobakteeri, viljely (verestä)
8800*	Bm-TbEVi	Bm-Mykobakteeri, viljely (luuytimeistä)
4490	-TbNhO	Mycobacterium tuberculosis, nukleliinihapon osoitus

* HUSLABissa käytössä oleva tutkimusnumero

Käytettäessä etuliitteettömiä pyyntöjä on näytteen laatu ilmoitettava. Värjäys- ja viljelytutkimusten yhteydessä haetaan sekä tuberkuloosibakteereja että atyyppisiä mykobakteereja. Tartuntavaaran välttämiseksi astiat on suljettava huolellisesti ja ne on pakattava omiin muovipusseihin.

Yskös-, märkä-, kudos-, uloste- tai muu ei-nestemäinen näyte

30 ml:n kierrekorkillinen muovipurkki. Yskösnäytteeksi tulee ottaa 2-5 ml aamuysköstä (ei sylkeä) kolmena peräkkäisenä aamuna. Muiden näytteiden yhteydessä otetaan yleensä kerta-näyte, mutta useampien näytteiden ottaminen parantaa mykobakteerien löytymistä. Mikäli märkänäytettä on vähän, se voidaan imeyttää pumpulitikkun, joka laitetaan steriiliin muoviputkeen (ei geeliä sisältävään kuljetusputkeen). Tikkunäyte ei ole kovin suositeltava vähäisen bakteerimäärän takia.

Bronkuslima-, BAL- ja muut nestemäiset näytteet

50 ml:n polypropeeniputki, johon näytettä mahdollisimman paljon (ad 45 ml). Mikäli näytettä saadaan vähän (1-2 ml), kannattaa sekin lähettää tutkittavaksi. Virtsanäytteeksi aamuvirtsa 50 ml kolmena peräkkäisenä aamuna.

Lasten mahahuuhtelunäyte

Lasten mahahuuhtelunäyte otetaan natriumkarbonaattia sisältäviin putkiin heti heräämisen jälkeen tai juuri ennen sitä. Paastoajan pitäisi olla ≥ 4 tuntia. Näytteeksi riittää 5-10 ml mahanestettä kolmena peräkkäisenä aamuna. Mikäli nestettä ei tule tarpeeksi, mahaa huuhdellaan tarpeellisella määrällä keittosuolaa. Natriumkarbonaattia (=sooda, 100 mg) sisältäviä putkia on saatavana HUSLABin Lastenklinikan laboratorion (09 471 72741) ja Mykobakteriologian yksiköstä (puh. 09 471 75991).

Veri- ja luuydinnäyte

Veren ja luuytimen mykobakteeriviljelyissä (B –TbEVi ja Bm-TbEVi) käytettävät viljelypullot (BacT/ ALERT MB) on etukäteen tilattava HUSLABin Kliinisen mikrobiologian näytteiden vastaanotosta, (puh. 09 471 75815 tai 09 191 26309). Pullot voidaan säilyttää joko jääkaapissa tai huoneenlämmössä.

Näytteenottokohdan iho puhdistetaan erityisen huolellisesti esim. 0,5% klooriheksidiinisprillä kontaminaatioiden välttämiseksi. Huoneenlämpöisen veriviljelypullon muovinen korkki poistetaan ja alla oleva kuminen korkki desinfioidaan alkoholilla.

Verinäyte (3-5 ml) otetaan *yhteen* viljelypulloon joko suoraan siipi-/vakuumineulalla tai kertakäyttöruiskulla. Luuydinnäyte (ad 5 ml) laitetaan pulloon ruiskulla aseptisesti . Viljelypullossa on vakuumi ja mitta-asteikko, johon kannattaa etukäteen merkitä otettava verimäärä. Mikäli luuydinnäytteestä halutaan myös värjäys, on sitä varten lähetettävä myös sivelyvalmiste.

Kukin pullo pakataan erikseen omaan muovipussiinsa. Kaikki näytteet on pyrittävä toimittamaan samana päivänä laboratorioon. Jos tämä ei ole mahdollista, pullo säilytetään huoneenlämmössä tai jääkaapissa (pystyasennossa).

Mikäli BacT/ALERT MB veriviljelypulloja ei ole käytettävissä, veri- ja luuydinnäytteet voidaan ottaa antikoagulanttia (mieluiten hepariini, ei EDTA) sisältäviin putkiin, ja ne lähetetään laboratorioon huoneenlämpöisinä.

Verinäyte 4490 –TbNhO, Mycobacterium tuberculosis, nukleliinihapon osoitus -tutkimusta varten otetaan EDTA-putkeen.

Pikavärjäys

Klo 14.00 mennessä mykobakteriologian laboratorioon saapuneet, päivystysnäytteeksi ("PIKAVÄRJÄYS") läheteeseen ja näytteen sisältävään pussiin merkityt näytteet värjätään samana päivänä. Näistä näytteistä on ehdottomasti ilmoitettava etukäteen mykobakteriologian laboratorioon puhelimitse puh. 471 75991.